

Het begrip 'opbrengst' moeten we nader definiëren

Opbrengstgericht werken kent ook risico's. Het gaat om de ontwikkeling van het kind in zijn geheel niet alleen om taal en rekenresultaten. Onderwijskundige Tijn Nuyens traint collega's die in scholen Opbrengstgericht werken willen invoeren. Nuyens wijst op het Amerikaanse onderwijs dat in belangrijke mate data-driven werkt. Daar zijn de kale cijfers sturend en hebben vaak verstreckende gevolgen voor het curriculum en het personeel. Tijn Nuyens maakt duidelijk een keuze voor een doordacht gebruik van gegevens. Hij maakt een keuze voor onderwijs dat data-informed werkt. "Naast de ontwikkeling van het kind als geheel, zijn ook de samenwerking in het team, het ziekteverzuim, het lerend vermogen van het team, de feedback die we elkaar geven opbrengsten die van belang zijn in het geven van onderwijs dat passend is voor alle kinderen."

Tijn Nuyens traint intern begeleiders, schooldirecteuren en schoolbegeleiders in het begeleiden van schoolteams die met Opbrengstgericht werken aan de slag willen gaan. In een film, die in opdracht van het Platform Kwaliteit is gemaakt, wordt een drietal scholen getoond dat eigenlijk al voor het project uit, opbrengstgericht is gaan werken toen de prestaties van leerlingen onder de maat bleven. Tijn Nuyens vertelt dat de film een goed idee geeft wat het voor scholen betekent om opbrengstgericht te gaan werken. Hogere leeropbrengsten stimuleren niet alleen de leerlingen, maar ook leraren en ouders. "Waar ik vooral de aandacht voor vraag in die trainingsbijeenkomsten, is de samenhang met ander beleid in het primair onderwijs. Ik

denk dan aan de 1-zorgroute, aan handelingsgericht werken, aan samenwerkend leren, passend onderwijs etc. Je moet die verschillende projecten niet zien als van elkaar gescheiden beleidsonderdelen. Je kunt heel goed opbrengstgericht werken door handelingsgericht werken. Binnen handelingsgericht werken is het waarnemen van kinderen een belangrijke stap. Zodra je goed weet wie de kinderen zijn (hoe leert dit kind, wat zijn voorkeur en interesse, welke vaardigheid heeft dit kind, welke steun heeft aan materiaal, kan het kind goed samenwerken met anderen etc.) en je weet wat je het kind wilt (lees: wat zijn de leerdoelen), dan weet je hoe je ze naar die doelen kunt leiden. Juist omdat er zo een goede afstemming is tussen kind en

Het getuigt juist van vakmanschap als je bereid en in staat bent om het samen met anderen te doen.

doelen zullen de interventies van de leerkracht precies op maat zijn. Het onderwijsleerproces wordt zo op maat van het kind gemaakt. Als gevolg van dit afgestemde onderwijsleerproces zullen de resultaten van dat proces ook verbeteren. Handelingsgericht Werken is hierdoor ook Opbrengstgericht.

Specifieke onderwijsbehoeften

In veel Nederlandse schoolklassen wordt gewerkt met drie subgroepen/ niveaugroepen gekoppeld aan het direct instructie model. Uit ervaring weten we dat een belangrijk deel van de kinderen op deze wijze kan worden bediend. Echter voor een kleine groep kinderen is deze manier van werken niet voldoende afgestemd. Deze groep kinderen vraagt iets extra's van de leerkracht. Er dient een meer specifieke afstemming plaats te vinden door rekening te houden met de specifieke onderwijsbehoeften van deze kinderen. Sommige kinderen kunnen nog meer aan terwijl andere kinderen aan de gegeven instructie of verwerking te weinig steun hebben om de doelen te behalen. Als je alleen werkt met 3 groepen zullen deze kinderen de doelen niet halen. Een achterstand op hun klasgenoten is dan snel tot stand gekomen. Natuurlijk kunnen niet alle kinderen dezelfde doelen behalen. Echter nu vallen kinderen, ook al op jonge leeftijd uit doordat de afstemming die ze nodig hebben onvoldoende in beeld wordt gebracht. Daar is door Handelingsgericht te gaan Werken nog heel wat te verbeteren. Een flinke klus dat moet gezegd. We mogen van onze leerkrachten verwachten dat zij oog hebben voor de behoeften van alle kinderen dat vraagt inspanning maar levert ook een ontwikkeling van kinderen op passend bij hun mogelijkheden.

“Opbrengstgericht werken is niet alleen een klus voor de individuele leraar”, meent Tijn Nuyens. “Het is een opgave voor de

”Er is een groot verschil tussen ‘data-informed’ en ‘data-driven’ je onderwijs inrichten.”

school als geheel, je doet het niet alleen. Het getuigt juist van vakmanschap als je bereid en in staat bent om het samen met anderen te doen. Samen met een maatje, maar ook samen met de intern begeleider, met de directeur.

Onderwijskundig leiderschap in de school is noodzakelijk omdat dat je steunt in het maken van de goede keuzes.”

Praktijk in de groep

Nuyens brengt zijn verhaal over opbrengstgericht werken steeds terug bij de praktijk in de groep. Je moet goed weten wie de kinderen zijn en het gaat er ook om dat je weet welke doelen je wilt behalen. “Het gaat erom dat je precies weet welke kinderen het niet redden als je niet iets extra’s doet. Het basisaanbod voor je groep is afgestemd op de leerbehoeften van zo’n 90% van de kinderen uit je groep. Als er meer dan 3 kinderen niet op maat bediend kunnen worden, is je basisaanbod te smal. Het is voor een leerkracht niet te doen om tegelijkertijd met een groot aantal subgroepjes te werken. Het gaat erom dat het leren van kinderen meer op eigen initiatief en verantwoordelijkheid van kinderen gebeurt. Alleen dan heb je als leerkracht voldoende gelegenheid om voor 5 tot 10% van je kinderen specifieke aanpassingen te doen in je aanbod. Ervoor te zorgen dat ook zij hun (aangepaste) doelen kunnen behalen. Scholen die op deze Handelingsgerichte wijze hun onderwijs inrichten behalen betere resultaten.

Race to nowhere

De Amerikaanse documentaire over prestatiedruk kreeg in Nederland zijn premiere in het Amsterdams Lyceum.

Dertig leerlingen keken naar hoe het hun soortgenoten verging in het Amerikaanse onderwijs. In Nederland wordt al jaren gefulmineerd tegen de zogeheten ‘zesjescultuur’ in het onderwijs. Maar er is een bedenkelijke kant aan de prestatiecultuur in het voortgezet onderwijs, zo willen de Amerikaanse filmmakers Vicki Abeles en Jessica Congdon met *Race to nowhere* laten zien. ‘Ik ben bang dat onze kinderen ons zullen aanklagen voor het stelen van hun jeugd’, zegt psycholoog Wendy Morel bij aanvang van *Race to Nowhere*.

Er klinkt ook wel wat kritiek door tegen de grote nadruk op opbrengstgericht werken. Het is de vraag of we niet ongezien alle kaarten zetten op een onderwijscultuur waarin alleen maar de prestaties, of beter nog de scores, toetscores tellen. Tijn Nuyens kent die bezwaren ook en praat er over in zijn trainingsbijeenkomsten. “Er is een groot verschil tussen ‘data-informed’ en ‘data-driven’ je onderwijs inrichten.” Hij legt uit dat het bij ‘data-driven’ puur kan gaan om allerlei cijfers, scores, die je gebruikt om je onderwijs in te richten, te verbeteren of te veranderen. Nuyens verwijst naar de documentaire over het Amerikaanse onderwijs ‘Race to nowhere’

Pubers zijn nummer 1

Bij ‘data-informed’ maak je gebruik van velerlei gegevens, verschillende soorten bronnen die je kunnen helpen om het onderwijs te verbeteren. “Je ziet, dat in landen als Amerika, Canada en Engeland het welbevinden van de kinderen afneemt. In Nederland zijn kinderen het gelukkigst. Onze pubers zijn wat dat betreft nummer 1 in de wereld.” Tijn Nuyens maakt duidelijk een keuze voor een evenwichtige omgang met gegevens. “Voor mij betekent het, dat we ons afvragen wat we doen, welke resultaten we bereiken. Zijn we blij met de resultaten, kijken we naar het proces en naar de vraag of we dat proces kunnen optimaliseren. Kunnen we er achter komen wat tot deze resultaten heeft geleid en

Over Data driven in Amerikaans onderwijs.

Diane Ravitch’s excellent new book, “The Death and Life of the Great American School System”:

Our schools cannot be improved by blind worship of data. Data are only as good as the measures used to create the numbers and as good as the underlying activities. If the measures are shoddy, then the data will be shoddy. If the data reflect mainly the amount of time invested in test-preparation activities, then the data are worthless. If the data are based on dumped-down state tests, then the data are meaningless. A good accountability system, whether for schools, teachers, or students, must include a variety of measures, not only test scores. To use a phrase I first heard from educator Deborah Meier, our schools should be “data-informed,” not “data-driven.” In many of our public schools and in state departments of education today, ‘blind worship of data’ is the order of the day. This is wrong, and is a reality which must change.”

Meetgestuurd onderwijs

kunnen we deze succesvolle aanpakken ook elders toepassen? Ik denk dus ook dat we een begrip als ‘opbrengst’ nader moeten definiëren. Daar hoort misschien ook wel bij de samenwerking in het team, het ziekteverzuim, het lerend vermogen van het team, de feedback die we elkaar geven. Het welbevinden en professioneel handelen van leraren is ook een opbrengst.” Het begrip ‘opbrengst’ heeft in de visie van Tijn Nuyens een veel bredere betekenis dan louter de scores in een toets of het AVI-niveau bij lezen. Zoals eerder in dit artikel aangegeven gaat het om de totale ontwikkeling

Meetgestuurd onderwijs

Opbrengstgericht werken; over de waarde van meetgestuurd onderwijs, een rapport van het SCO-Kohnstamm Instituut.

‘Risico’s of onbedoelde effecten zijn er ook. De experts en de onderzoeksliteratuur brengen de volgende (mogelijke) risico’s naar voren: verwaarlozing van de curriculumelementen die niet worden getoetst; vermindering van de leertijd (als gevolg van veelvuldig toetsen); een verschuiving van de balans tussen formatieve en summatieve toetsing in het nadeel van de eerste; een ongezonde prestatiedruk op leraren en leerlingen; strategisch gedrag – of erger, onzuiver handelen – van scholen; bevorderen van competitiegedrag; te veel nadruk op verantwoordingseisen; te sterke focus op zwakke leerlingen; alleen maar toetsen ‘omdat het moet’.

van het kind. Een kind dat we goed willen voorbereiden op een succesvolle plek in de samenleving van de 21ste eeuw. Natuurlijk zijn taal en rekenresultaten daarin belangrijk maar niet alleen bepalend. Ook de ontwikkeling van de creativiteit, doorzettingsvermogen, samen kunnen werken, gebruik en begrip van moderne techniek zijn van invloed op maatschappelijk succes.

“Je moet vaststellen in het onderwijs nog te vaak het doelgerichte ontbreekt. Het is je vak als leraar om precies te weten wat de kinderen moeten kunnen en kennen na de les, na het hoofdstuk of als het leerjaar is beëindigd. Deze doelgericht stelt de school en de leerkracht in staat keuzes te maken,

te vertrouwen op het eigen vakmanschap. “Deze activiteit uit de methode draagt bij aan het bereiken van de doelen en deze niet dus die laat ik achterwege”. Zo is er voldoende tijd voor een brede ontwikkeling van onze kinderen. Doelgericht werken leidt er ook toe dat je als leerkracht een contract met jezelf kunt sluiten: met deze kinderen gaat het mij lukken om deze doelen te behalen. Als het ons lukt om hierin ook de kinderen en hun ouders te betrekken hebben een krachtig deal waarin de samenwerking gericht is op het samen behalen van de gestelde doelen. Als dat niet opbrengstgericht is...

In Nederland zijn kinderen het gelukkigst. Onze pubers zijn wat dat betreft nummer 1 in de wereld

